

PODELITEV DOMICILNE LISTINE RAŠIŠKI ČETI

N I S O K L O N I L I

Kadar pišemo in govorimo o zgodovini Rašiške čete, ne moremo mimo dejstva, da je bila njena ustanovitev rezultat dela članov Komunistične partije Slovenije na terenu pod Šmarno goro, pod Rašico in v Črnučah.

Komunisti v tem obsavskem predelu bivšega partijskega ljubljanskega okrožja so se še pred kapitulacijo Jugoslavije pripravljali na obrambo proti porajajočemu se fašizmu. Zato jih napad Nemčije na Jugoslavijo ni iznenadil. V dneh, ko se je jugoslovanska vojska umikala pred sovražnikom, so člani Komunistične partije iz Tacna, Pirnič, Črnuč in Trzina nabrali toliko orožja, da so se z njim oborožili vsi borci prvih partizanskih enot na območju Šmarne gore in Rašice.

Dve četi

O partizanskih enotah, ki naj bi se ustanovile na nekdanjem območju rajonskega komiteja KPS Tacen-Sentvid-Medvode, so njeni člani razpravljali takoj po prihodu nemškega okupatorja v ta predel Gorenjske. Na sestanku v prvi polovici maja 1941. leta, ki ga je vodil Ivan Novak iz Tacna v gozdčku pod Šmarno goro, je bilo sklenjeno, da se spriči tolikšnega števila članov KPS v tem rajonu ustanovita dve partizanski četi: prva na levem bregu Save s komandirjem Stanetom Koscem iz Gameljna, druga pa na desnem bregu Save s komandirjem Alojzjem Sifrerjem. Vodstvo komunistične partije tega obsavskega območja je še pred napadom Nemčije na Sovjetsko zvezo 22. junijem 1941. leta odločilo, kdo izmed članov KPS bo odšel v partizane in kdo bo ostal na terenu pri političnem delu. Zato odhod članov KPS v ilegalo in v partizane v dneh, ko jih je iskala

nemška policija, ni bil beg pred aretacijo, temveč zavestna vključitev v narodnoosvobodilni boj proti okupatorjem.

Iz obsavskega območja so najprej odšli v partizane črnuški komunisti. 24. junija 1941. leta so se zbrali v gozdu nad vasjo Črnuče in ustanovili črnuško partizansko skupino. Sredi julija sta bili ustanovljeni tudi šmarnogorska in gameljska partizanska skupina. Na sestanku 19. julija 1941. leta na Šmarni gori, ki ga je vodil inštruktor Centralnega komiteja Komunistične partije Slovenije Lojze Kebe iz Tacna, so se borci šmarnogorske in gameljske partizanske skupine odločili, da prično z vstajo — v skladu z navodili Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet o pričetku vstaje v Sloveniji. Tako so borci šmarnogorske partizanske skupine 22. julija 1941 iz zasede nad vasjo Tacen napadli bivšega jugoslovanskega orožnika, ki so ga borci obsodili na smrt z ustrelitvijo zaradi izdajstva komunistov in zaradi sodelovanja pri aretacijah in preganjanju zavednih Slovencev po prihodu nemškega okupatorja v ta predel Gorenjske. Gameljska partizanska skupina pa je ta dan pripravljala tudi likvidacijo izdajalcev iz Gameljna.

28. julija 1941 — ustanovitev Rašiške čete

Zaradi napada šmarnogorske partizanske skupine 22. julija na izdajalca slovenskega naroda — bivšega orožnika, je nemški okupator v dneh od 23. do 26. julija 1941. leta na območju bivše občine Šmartno pod Šmarno goro aretiral več kakor 30 simpaziterjev narodnoosvobodilnega gibanja. Dva od aretiranih sta bila kmalu nato ustreljena. V teh dneh okupatorjevega na-

silja na obsavskem območju onstran Save so se šmarnogorska, gameljska in črnuška partizanska skupina okrepile s prihodom novih borcev.

Po navodilu Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet, da je treba preiti k večjim akcijam in napadom proti okupatorjem, je prišlo 28. julija 1941. leta do združitve črnuške, šmarnogorske in gameljske partizanske skupine in ustanovitve Rašiške čete. Za komandirja so izvolili Staneta Kosca iz Gameljna, za komisarja Mileta Spacapana iz Črnuč, ki ga je kmalu nasledil Maks Pečar iz Črnuč, za sekretarja četne partijske organizacije pa je bil izvoljen Cene Štupar iz Črnuč.

Rašiška četa je delovala kot samostojna partizanska enota, zato se je Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet odločilo, da se četa vključi h Kamniškemu bataljonu. Svečanostim ob priključitvi Rašiške čete h Kamniškemu bataljonu 17. avgusta 1941 na Rašici so prisostvovali tudi borci drugih čet Kamniškega bataljona. Po številu borcev in borbenih skušnjah je bila Rašiška četa najmočnejša partizanska enota, zato je bilo njenih 13 borcev dodeljenih h Kamniški in Mengeško-moravski četi.

Borci Rašiške čete so še pred vključitvijo h Kamniškemu bataljonu 17. avgusta izvršili vrsto sabotažnih akcij proti nemškemu okupatorju in domačim izdajalcem: v dneh od 4. do 6. avgusta so borci pod geslom — niti zrna pšenice okupatorjem — požgali gospodarska poslopja z žitom na Črnučah, v Repnjah pri Vodichah in v Šmartnem pod Šmarno goro, ki so po izgonu lastnikov v Srbijo postala last nemškega okupatorja; v noči na 12. avgust so borci minirali most preko reke Gameljščice v Spodnjih Gameljah (Nadaljevanje na 2. strani)

ZAHVALA

Predsednik skupščine občine Šiška in vodstva družbenopolitičnih organizacij se iskreno zahvaljujejo vsem prizadevnim organizatorjem, ki so s požrtvovalnim delom kakorkoli pripomogli k tako uspelemu praznovanju občinskega praznika. Zlasti velja zahvala odboru za proslavo, tovarišem in tovarišicam, ki so imeli na skrbi povorko ter kulturnikom, ki so nam pripravili tako pester in zanimiv program v dvorani Tivoli. Zahvaljujemo se vsem društvom, organizacijam, klubom, šolam, ustanovam in ne nazadnje delovnim organizacijam, ki so letos prvikrat sodelovale v povorki. Hvala tudi vam, občani občine Šiška, ki ste se tako množično udeležili praznovanja našega praznika!

(Nadaljevanje s 1. strani)

meljnah; ta dan so črnuški partizani izvršili tudi smrtno obsodbo izdajalcu Alojzu Majheniču iz Črnuča; 14. avgusta je bila minirana železniška proga v Mednem in zažgan nemški avto v Tacnu pod Smarno goro in odstranjeni obcestni znaki in telefonske naprave ob cesti Tacen—Gameljne—Vodice.

Vse večje akcije...

Po priključitvi Rašiške čete h Kamniškemu bataljonu pa so borci prešli k večjim sabotažnim akcijam; 19. avgusta so iz zasede v smledniških gozdovih napadli nemški avto, 20. avgusta se je skupina borcev Rašiške čete pri napadu na nemški avto v Repnjah spopadla z nemško policijo, 29. avgusta je bil ranjen nemški vojak pri napadu borcev na nemški avto v Pšatniku nad vasjo Tacen, 3. septembra so borci napadli nemški avto v Straži nad Gameljnam, 15. septembra pa so uničili nemški avto nad vasjo Vodice.

Vsakodnevne sabotažne akcije in napadi borcev Rašiške čete so resno vznemirjali nemškega okupatorja. Zato se je nemški okupator odločil napasti Rašiško četo. V pripravah na napad je na Rašico prišla 18. septembra 1941. leta posebna nemška vojaška komisija z namenom, da na mestu samem ugotovi položaj in pripravi načrt za obkolitev in uničenje Rašiške čete. Toda borci so jo na povratku napadli pri Pasjem potoku pod vasjo Rašico, kjer je padlo vseh šest članov komisije. Dva dni po tem napadu, 20. septembra 1941. leta je nemški okupator požgal vas Rašico, vaščane pa je izgnal na Hrvaško. Rašica je bila prva požgana vas v Sloveniji. Teden dni nato pa so Nemci napadli tudi Rašiško četo. Spričo sovražnikove premoči bi bil vsak odpor usoden za obstoj Rašiške čete, zato so se borci porazdelili na skupine in se umaknili iz rašiških gozdov.

Medtem ko je večina borcev odšla v Ljubljansko pokrajino, je skupina, ki je skrbela za ranjence, doživela tragičen konec. V boju z nemško policijo sta padla komisar Maks Pečar in France Krmelj iz Pirniča 30. septembra 1941. leta na Selu pri Vodicih, med zajetimi pa je bil tudi komandir Stane Kosec, ki je po strašnem mučenju umrl 3. oktobra 1941. leta v begunjskih zaporih.

»Temeljni kamen« upora

Skupina borcev Rašiške čete, ki je odšla v ljubljansko pokrajino, se je okrepila z novimi borci iz Ljubljane in konec oktobra 1941. leta odšla na Gorenjsko, kjer jo je napadla nemška policija 30. oktobra pri Sv. Ožbaltu nad Škofjo Loko. V boju sta padla dva borca, padlo je tudi več Nemcev, drugi borci pa so se prebili skozi sovražni obroč in se vrnili v Ljubljansko pokrajino, kjer so izvršili več sabotažnih akcij.

Po izvršitvi sabotažne akcije na železniški most čez Ljubljano pri Preserjah v noči od 4. na 5. december 1941. leta je četa zopet odšla na Gorenjsko, kjer so borci Rašiške čete sodelovali v Cankarjevem bataljonu pri vstaji v Poljanski in Selški dolini ter se udeležili bojev v dneh od 9. do 11. januarja 1942. leta v Dražgošah.

Rašiško četo prištevamo k najbolj borbenim partizanskim enotam v letu 1941 na Gorenjskem. S svojo prisotnostjo pred vrati Ljubljane in s svojimi junaškimi dejanji proti nemškemu okupatorju in domačim izdajalcem je spodbujala Ljubljančane k uporabi proti okupatorjem in ustvarila v tem predelu Gorenjske vse pogoje za nadaljnji razvoj narodnoosvobodilnega gibanja. V akcijah in bojih je Rašiška četa že v prvem letu narodnoosvobodilnega boja izgubila 17 borcev. Po osvoboditvi pa je bilo proglašanih šest borcev iz Rašiške čete za narodne heroje.

Rezka Traven

PRIZNANJA OBČINE ŠIŠKA

Na slavnostni seji, ki jo je v počastitev občinskega praznika 22. junija imela v dvorani Tivoli občinska skupščina, so bila prvič podeljena priznanja občine Šiška. Prejeli so jih: Anica Okršlar, Bernard Rode, Izobraževalni center Litostroj ter Delavsko kulturno-prosvetno društvo Svoboda iz Medvod.

NOVA PREDILNICA

V Tekstilni tovarni Medvode, eni od temeljnih organizacij združenega dela Tekstila, so praznovanje tridesetletnice osvoboditve, 25. letnice samoupravljanja ter občinskega praznika združili s praznovanjem nove delovne zmage. 28. junija so namreč na slovesnosti, ki so se je udeležili tudi Olga Vrabičeva, članica sveta federacije, Franc Šetinc, sekretar IK predsedstva CK ZKS, Roman Albrecht, podpredsednik IS SRS ter številni drugi gostje, predali namenu novo, sodobno predilnico.

Objekt, ki so ga začeli graditi januarja lanskega leta in za katerega so odšteli okrog 65 milijonov (večinoma lastnih) sredstev, pomeni dragoceno pridobitev za medvoške tekstilce. Poleg tega, da bodo v popolnoma klimatizirani dvorani (v kateri bo zaposlenih 65 delavcev) odslej predelali mnogo več preje in ročnih pletiv kot doslej, pa sodobni stroji omogočajo tudi odpravo ene glavnih postavk v boju žensk za enakopravnost — nočno delo. S tem so se v Tekstilni tovarni aktivno in z dejanji vključili v praznovanje mednarodnega leta žena.

PRIZNANJA TURISTIČNIM DELAVCEM

Turistično društvo Šiška je imelo svojo razširjeno svečano sejo 30. letnice osvoboditve. Poleg odbornikov so bili navzoči tudi prizadevni sodelavci društva. Predsednik društva tovariš Milosavljevič se je spomnil naših velikih pridobitev v tem obdobju tako tudi v turizmu.

Ob tej priložnosti je podelil priznanja Turistične zveze Slovenije dolgoletnim turističnim delavcem, ki so uspešno delovali, in sicer:

Dragu Vondri in Viktorju Vitežniku iz KS Zgornja Šiška, Marjanu Medveščku iz KS M. Majcen in pododboru TD v Dravljah kot marljivemu delovnemu kolektivu.

Naj omenimo, da je TD Šiška letos pričelo z vzgojo najmlajših članov, cicibanov tako v otroškem vrtcu pri KS M. Majcen, kakor tudi v prvih razredih osnovnih šol na ožjem območju občine Šiška. Vseh mladih je okrog 1.600, imeli pa so že več predavanj z diapozitivi naše ožje domovine. Prejeli so tudi majhne lončke cvetic, ki jih skrbno gojijo.

ČESTITAMO!

Ob dnevu samoupravljalcev je mestni sindikalni svet letos podelil priznanja za posebne zasluge na področju uveljavljanja samoupravnih odnosov. Med nagrajenci je bil tudi Karel Gornik, predsednik zbora združenega dela šišenske občinske skupščine. Ob visokem priznanju tovarišu Gorniku iskreno čestitamo!

KOMENTAR

Zakon o dedovanju kmetijskih zemljišč in kmetij

Zaščitene kmetije

Republiški in gospodarski zbor Skupščine SR Slovenije sta 18. 7. 1973 sprejela zakon o dedovanju kmetijskih zemljišč in kmetij. Novost, ki jo uvaža ta zakon, je med drugim tudi opredelitev kmetije oziroma zasebnega kmetijskega gospodarstva.

Kmetijo po prej citiranem zakonu določi občinska skupščina z odlokom na osnovi predloga, ki ga pripravi kmetijska zemljiška skupnost in krajevne skupnosti po opravljeni javni razpravi ob sodelovanju družbenopolitičnih organizacij.

In kaj pravi zakon?

Zaščitene kmetije so zaščitene proizvodne enote, ki zagotavljajo lastniku primerno preživljanje, omogočijo prevzemniku prevzem kmetije, ki ga ne bo preveč obremenjeval, mu ustvarijo delovno mesto, omogočijo modernizacijo proizvodnje, s katero bo naraščala produktivnost in dohodek individualnih kmetijskih proizvajalcev in se tako izboljševal življenjski standard.

Zakon o dedovanju kmetijskih zemljišč in kmetij določa v 3. členu, da je kmetija tista kmetijska ali gozdno gospodarska enota, ki zagotavlja lastniku s kmetijsko in drugo z njo povezano dejavnostjo primerno preživljanje.

Kmetija obsega vse, kar sestavlja gospodarsko celoto in rabi za redno kmetijsko proizvodnjo ter z njo povezano dejavnost. V kmetijo spadajo poleg kmetijskih zemljišč gospodarska in stanovanjska poslopja skupaj z zemljišči, ki so potrebna ali namenjena za redno uporabo stavbe, s kmetijo povezane služnosti in njim podobne pravice in dolžnosti iz trajnega gospodarskega sodelovanja z zadrugo ali organizacijo združenega dela ter pravice in dolžnosti, ki izvirajo iz kmečke skupnosti, objekti kmečkega turizma ter terjatve in dolгови, ki so nastali v zvezi s kmetijsko proizvodnjo ali z njo povezano dejavnostjo.

Kdo deduje?

Kmetijo (zaščiteni) deduje praviloma en dedič, in sicer tisti zakoniti dedič, ki ima namen obdelovati kmetijsko zemljišče z osebnim delom. Pri tem ima prednost tisti, ki je ta svoj namen že izkazal oziroma se usposobil za obdelovanje kmetijskih zemljišč, bodisi da je s svojim trudom, zaslužkom ali kako drugače prispeval k ohranitvi oziroma izboljšanju proizvodnih zmogljivosti kmetije.

Dediči, ki ne dedujejo kmetije, dedujejo vrednost nujnega deleža po splošnih predpisih o dedovanju.

Če dedič prostovoljno odtuji podedovano kmetijo ali njen znaten del v 10 letih potem, ko je kmetijo prevzel ter ne pridobi drugega kmetijskega zemljišča najkasneje v 1 letu od odtujitve podedovane kmetije ali njenega znatnega dela, mora sodedičem na njihovo zahtevo doplačati razliko, ki bi jo dobili po splošnih predpisih o dedovanju.

Osnovno merilo pri določanju zaščitene kmetije je ekonomsko merilo, to je — da je kmetija sposobna zagotoviti lastniku primerno preživljanje. S tem merilom je prevzemniku ustvarjeno delovno mesto, razen tega pa ga izenačuje z delavci v združenem delu.

Ob tem merilu je nujno upoštevati še naslednje kriterije: občinski prostorski plan, ogroženost smotrnega izkoriščanja, ki bi na-